

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗОВНІШНЯ КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності 6.030201 Міжнародні відносини
Шифр за ОПП ПП 5.2.4в

Дніпро
2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Грушецький Богдан Павлович, доцент кафедри міжнародних відносин, кандидат політичних наук

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю
6.030201 Міжнародні відносини
протокол від «23» червня 2017 року № 11

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Зовнішня культурна політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 6.030201 Міжнародні відносини.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є зовнішня культурна політика як елемент публічної дипломатії держави.

Міждисциплінарні зв'язки: «Міжнародні відносини та світова політика», «Світовий політичний процес», «Європейський публічний дискурс», «Українська культура як світовий феномен», «Сучасні міжнародні відносини», «Міжнародні організації», «Міжнародні неурядові організації та глобальні рухи».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Зовнішня культурна політика як напрям міжнародного співробітництва.
2. Форми зовнішньої культурної політики.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Зовнішня культурна політика» є формування у студентів системи знань про загальні принципи, форми, норми міжнародної гуманітарної співпраці.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Зовнішня культурна політика» є:

- 1) визначити роль зовнішньої культурної політики у сучасній системі міжнародних відносин;
- 2) проаналізувати провідні форми зовнішньої культурної політики;
- 3) дослідити специфіку здійснення зовнішньої культурної політики країнами світу та Україною.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- 1) етапи становлення міжнародного гуманітарного співробітництва;
- 2) провідні форми зовнішньої культурної політики;
- 3) особливості діяльності міжнародних організацій в гуманітарній сфері;
- 4) провідні проблеми, що є предметом зовнішньої культурної політики;
- 5) специфіку здійснення зовнішньої культурної політики країнами світу та

Україною;

вміти:

- 1) визначати основні проблеми та пропонувати шляхи покращення зовнішньої культурної політики країн світу;
- 2) аналізувати механізми міжнародної культурної взаємодії;
- 3) аналізувати програми міжнародного співробітництва в культурній площині.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **120 годин / 4 кредити ECTS**.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Зовнішня культурна політика як напрям міжнародного співробітництва.

Тема 1. Зовнішня культурна політика в сучасній системі міжнародних відносин.

Гуманітарна сфера людської діяльності. Визначення міжнародних гуманітарних зв'язків. Основні напрямки міжнародних гуманітарних зв'язків. Міжнародні гуманітарні відносини: історія і сучасність. Вплив гуманітарного прогресу на формування системи міжнародних відносин у ХХ ст. Гуманітарна тематика в процесі становлення та еволюції ООН. Нормативно-правова основа міжнародного гуманітарного співробітництва. Міжнародні договори як основа вдосконалення системи гуманітарного співробітництва. Документи ООН як правова основа мирних і дружніх відносин між націями, міжнародного співробітництва в гуманітарній сфері. Документи ЮНЕСКО як засіб сприяння зміцненню миру й безпеки шляхом розширення співробітництва народів у галузі освіти, науки та культури. Документи Ради Європи. Документи міжурядових конференцій.

Тема 2. Міжнародний інституційний вимір зовнішньої культурної діяльності.

Суб'єкти міжнародної гуманітарної політики. ЕКОСОП як орган, відповідальний за спеціалізовані установи ООН. Організація ООН з питань освіти, науки й культури: історія та сучасність. Структура ЮНЕСКО, керівні органи та принципи їх роботи: Генеральна конференція, Виконавчий комітет, Генеральний директор, Секретаріат. Цілі, пріоритети та програмні сектори ЮНЕСКО. Програми ЮНЕСКО: «Людина і біосфера», «Всесвітня спадщина», «Нематеріальна культурна спадщина», «Пам'ять світу». Україна у програмах ЮНЕСКО. Рада Європи та її гуманітарна політика. Європейська хартія з прав людини. Спеціальні органи Ради Європи: Європейський суд з прав людини та Венеційська комісія. Діяльність України у Раді Європи. Інші регіональні організації з гуманітарного співробітництва.

Тема 3. Міжнародна співпраця у сфері захисту прав людини.

Права людини: концептуальне осмислення. Типологія прав людини. Ознаки основних прав людини. Три моделі прав людини у міжнародній політиці: традиційна, космополітична, інтернаціональна. Культурний релятивізм й універсальні права людини. Становлення міжнародних норм щодо прав людини. Міжнародний Білль про права людини: Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966). Конвенція ООН про права дитини (1989). Багатостороння політика щодо прав людини. Міжнародні механізми захисту прав людини. Комісія з прав людини ООН та Рада з прав людини ООН. Верховний комісар ООН з прав

людини. Верховний комісар ООН у справах біженців. Спеціалізовані судові органи з питань захисту прав людини: Європейський суд з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини. Комісар Ради Європи з прав людини. Верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин. Правозахисні міжнародні неурядові організації: Amnesty International, Human Rights Watch. Права людини та культурне різноманіття. Захист прав людини у діяльності регіональних організацій: ЄС, Рада Європи, ОБСЄ, Ліга арабських держав, Африканський союз, Організація американських держав. Характерні риси та особливості регіональних документів з захисту прав людини: Європейська конвенція з прав людини (1950), Американська конвенція з прав людини (1969), Африканська хартія прав людини і народів (1981), Арабська хартія прав людини (2004).

Тема 4. Міжнародна співпраця у сфері гуманітарного права.

Сутність міжнародного гуманітарного права. Принципи сучасного міжнародного гуманітарного права. Джерела міжнародного гуманітарного права. Розвиток елементів міжнародного гуманітарного права за часів античності, середньовіччя та нового часу. Конвенційне та звичаєве міжнародне гуманітарне право. «Застереження Мартенса». Гаазьке право. Результати роботи Гаазьких конференцій 1899 і 1907 рр. Принципи ведення воєнних дій. Засоби та методи ведення війни. Нейтралітет під час війни. Міжнародні документи про обмеження чи заборону використання хімічної, бактеріологічної зброї, протипіхотних мін, інших видів зброї, що наносять надзвичайну шкоду чи мають не вибіркову дію. Додатковий протокол стосовно залучення дітей до збройного конфлікту (2000). Женевське право. Міжнародно-правовий захист жертв війни. Женевські конвенції 1864, 1906 і 1929 рр. Чотири Женевські конвенції 1949 р. Пакт Реріха (1935). Міжнародні неурядові організації з питань міжнародного гуманітарного права: Міжнародний комітет червоного хреста, Міжнародний інститут з гуманітарного права у Сан-Ремо. Категорії військових злочинів та відповідальність за них. Нюрнберзький і Токійський трибунали з військових злочинів. Міжнародні трибунали з питань Руанди та колишньої Югославії. Римський статут 1998 р. та діяльність Міжнародного кримінального суду у Гаазі. Сутність гуманітарної інтервенції. Концепція «відповідальності за захист» у міжнародних документах ООН.

Тема 5. Культурна дипломатія.

Сутність культурної дипломатії. Типи міжнародних комунікацій за А. Геппом. Концепція «м'якої сили» Д. Ная. Співвідношення публічної дипломатії та культурної дипломатії. Завдання та види публічної дипломатії. Історія становлення культурної дипломатії. Мета, суб'єкти та механізми культурної дипломатії. «Кулінарна дипломатія». Моделі культурної дипломатії: французька, британська, німецька. Основні переваги та недоліки культурної дипломатії. Позиціонування на міжнародній арені: чинник культури. Міжнародні культурні зв'язки як інструмент зовнішньої політики держави. Культура як «виконавець» дипломатичної місії. Форуми,

фестивалі, дні культури як інструменти, що використовуються в міжнародних культурних зв'язках. Інститути зовнішньої культурної політики ключових держав світу. Роль культури у побудові «м'якої сили» ЄС. Європейський культурний вимір. Роль культурної дипломатії у Європейській політиці сусідства. Діяльність Європейського культурного фонду. Імідж у ЄС: роль та місце культури. Проблеми та напрями розвитку зовнішньої культурної політики ЄС. Українська культурна дипломатія. Суб'єкти культурної дипломатії в Україні. Зовнішня культурна політика: сутність та функції. Державний і неурядовий рівні зовнішньої культурної політики. Культура в зовнішній політиці: ресурс взаєморозуміння та гармонізації відносин. Культура як чинник конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку. Поняття «культурний імідж».

Змістовий модуль 2.

Форми зовнішньої культурної політики.

Тема 6. Сучасні інтеграційні процеси в освітній та науковій сферах.

Міжнародна освітня та наукова діяльність. Системи масових відкритих онлайн-курсів (МООК). Міжнародні освітні та наукові програми. Програма ЄС «Горизонт 2020». Міжнародні організації: діяльність в сфері освіти та науки. Міждержавна співпраця у галузях освіти та науки. Академічний обмін та академічна мобільність. Болонський процес: джерела, сутність та основні документи. Європейський простір освіти. Участь України у Болонському процесі. Особливості сучасної міжнародної наукової співпраці. Форми міжнародних наукових зв'язків. Міжнародні організації в галузі науки. Міжнародні наукові фонди. Міжнародні наукові премії. Міждержавна кооперація у наукових дослідженнях. Міжнародні наукові програми. Міжнародні наукові видання та наукометричні бази. Індекс цитувань.

Тема 7. Міжнародні зв'язки у сфері літератури та мистецтва.

Основні напрями міжнародної співпраці у сфері літератури та мистецтва. Міжнародні об'єднання письменників та митців. Міжнародні книжкові ярмарки. Міжнародні нагороди у сфері літератури: Нобелівська премія з літератури, Букерівська премія, Гонкурівська премія, Дублінська літературна премія. Міжнародна співпраця у виробництві кіно. Гастрольний обмін. Театральні та кінофестивалі. Історія становлення та розвитку театральних та кінофестивалів. Найвідоміші кінофестивалі світу: Каннський, Венеційський, Берлінський. Міжнародні кінофестивалі України. Тематика міжнародних відносин на кінофестивалях. Міжнародна кінопремія «Оскар».

Тема 8. Міжнародна спортивна співпраця.

Мета і форми міжнародної спортивної співпраці. Міжнародні документи щодо спортивної співпраці: Маніфест про спорт 1964 р. Гельсінкський акт 1975 р. Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту 1978 р. Спортивна хартія Європи

1992 р. Кодекс спортивної етики «Справедлива гра – шлях до перемоги» 1992 р. Маніфест «Молоді люди і спорт» 1995 р. Резолюція ГА ООН «Спорт як засіб сприяння вихованню, здоров'ю, розвитку і миру» 2003 р. Олімпійські ігри: етапи розвитку і сучасність. Зародження Олімпійських ігор. Олімпійська хартія. Діяльність Міжнародного олімпійського комітету. Олімпійські ігри і міжнародні відносини кін. ХІХ – початку ХХІ ст. Україна на Олімпійських іграх. Міжнародні та регіональні спортивні змагання. Міжнародні спортивні організації: Міжнародна рада та Міжурядовий комітет з фізичної культури та спорту. Міжнародні асоціації з окремих видів спорту. Проблеми міжнародного спорту: комерціалізація, корупція, допінг. Сутність «спортивної дипломатії». «Спортивна дипломатія» провідних країн світу. «Дипломатія пінг-понгу» США і КНР. «Футбольна дипломатія» Вірменії і Туреччини. Українсько-польська співпраця у підготовці і проведенні Євро-2012.

Тема 9. Зовнішня культурна політика України.

Зовнішня культурна політика України: процес становлення. Договірна база міжнародного культурного співробітництва України. Міжнародні договори України як один із чинників інтеграції української культури до європейського та світового культурного простору. Популяризація української культури в світі. Взаємодія з українською діаспорою. Культурний діалог як провідна форма співробітництва. Двостороннє співробітництво України з країнами світу в культурно-гуманітарній сфері. Основні завдання щодо вдосконалення системи науково-технічного та культурно-гуманітарного співробітництва України із зарубіжними країнами. Культурні представництва країн в Україні.

3. Рекомендована література.

Базова

Бакальчук В.О. Концептуальні основи культурної політики Ради Європи та ЮНЕСКО / В. О. Бакальчук // Стратегічні пріоритети. - 2008. - № 4(9). - С. 64 - 69.

Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці / Д. Донеллі. - Львів, 2004.

Збірка договорів Ради Європи. - К., 2000.

Культурна спадщина людства: збереження та використання: навч. посібник / За ред. І. П. Магазинщикової. - Львів, 2002.

Мацько А.С. Міжнародне право: навч. посібник / А. С. Мацько. - К., 2002.

Міжнародні організації: навч. посібник / За ред. Ю.Г.Козака, В.В. Ковалевського. - К., 2003.

Николаева Ю. Межкультурная коммуникация и международный культурный обмен / Ю. Николаева, Н. Боголюбова. – СПб: СПбКО, 2009. – 416 с.

Україна в міжнародно-правових відносинах / Відп. ред. Ю.С. Шемшученко, В.І. Акуленко. - Кн. 2: Правова охорона культурних цінностей. - К., 1997.

Допоміжна

Каткова Т. Г. Діяльність ЮНЕСКО у сфері збереження культурної спадщини: правові аспекти / Т. Г. Каткова. – Харків, 2007. – 180 с.

Лишко В. В. Українсько-польські зв'язки в галузі культури 1991-1999 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук / В. В. Лишко. – К., 2002. – 16 с.

Медведчук Н. Українська та польська культурна дипломатія: підходи, сучасний стан, перспективи розвитку / Н. Медведчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Історичні науки. – Острог, 2003. – Вип. 3. – С. 299-305.

Міжнародна охорона, захист і повернення культурних цінностей: зб. док-тів. – К., 1993.

Многоликая глобализация и культурное разнообразие в современном мире / Под ред. П. Бергера и С. Хантингтона. – М., 2004.

Терес Н. Міжнародна охорона нематеріальної культурної спадщини: світовий та український досвід / Н. Терес // Етнічна історія народів Європи: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 36. – С. 58-63.

Садохин А. П. Основы межкультурной коммуникации / А. П. Садохин. – М., 2005.

Intercultural Communication and Diplomacy / Ed. by H. Slavik. – Malta; Geneva: Diplofoundation, 2004. – 451 p.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: КМР.